Mieleni minun tekevi vai tekevikö sittenkään eli uudenlaisen kalevalamitan rakentelua

28.2.2022

Kalevala on Suomen kansalliseepos. Kaikki suomalaiset ovat sen lukeneet jo montakin kertaa kannesta kanteen. Paitsi minä.

Tämä asia on tuottanut itselleni suurta häpeää jo vuosikymmenien ajan. En häpeä Kalevalaa enkä sitä, että muut ovat sen lukeneet vaan sitä, etten itse ole sitä lukenut. Pidän itseäni moukkana. En kehtaa kohdata lasteni, naapureideni tai työkavereideni syyttäviä katseita. He tietävät sen. He näkevät sen alistuneesta, arkana pälyilevästä olemuksestani ja laahaavasta, epävarmasta askelluksestani.

Noin kymmenen vuotta sitten seisoin antikvaarisessa kirjakaupassa erään kirjahyllyn edessä. Siellä se kökötti ja katsoi suoraan kohti. Vuonna 1958 painettu, Akseli Gallen-Kallelan kuvituksilla varustettu upea Kalevala. Otin kirjan käteeni ja avasin ensimmäisen lehden näkyviin. Aukeamalla luki: ”*Paikkarin Eliaksen muistolle*.”

Tämä kosketti syvältä. Tekikö Paikkarin torpan kasvatti Elias Lönnrot 1800-luvulla siis runonkeruumatkansa turhaan? Kiersikö hän syyttä suotta Hämeessä, Savossa, Karjalassa, Kuolassa ja Virossa? Kohtasiko hän tarpeettomasti matkoillaan vastuksina koleraa, lavantautia, isorokkoa ja tulirokkoa? Puhumattakaan tuskallisista miesflunssista ja kynsivallintulehduksista, joista historiankirjatkin vaikenevat. Paljain jaloin taivalsi reissuillaan Elias. Kuinka tämän kaiken kestivätkään hänen kantapäänsä, sitä voi vain arvailla sivellessäni pumppupullosta rasvaa omiin kuivettuneisiin kantapäihini?

”*Mikä tässä maksavi*?”, aivoni ajattelevi ja puhe’eni putoelevi. ”*Enköpä minä mahtimieli, kansasta Kalevan kajauttaisi, lajivirren laatijasta laulaisi?*”, sanat suussani sulivat, kielelleni kerkisivät ja hampahilleni hajosivat.

Kuulin äänen kuiskaavan korvaani: ”*Et velikulta veikkoseni, et ilmoisna ikänä, kuuna kullan valkeana, eeposta Eliaksen ennätä, loitsuja Lönnin lukea! Vempula olet, veltto vainen, laiskuutehen taipuvainen!*”

Silloin suutuin suomalainen, ponteva pohjalainen parahdin! Nyrkkini pöytähän pölistin, hiuksiani harvoja hivelin, rintaani raastaen riistin, kiron kipakan kiljaisin: ”*Häpeääni hämmästelen, saamattomuuttani sadattelen! Opuksen oivan ostan, maltaiset mahtavat maksan! Luenpa luvut lukuisat, runot rujot, rukihiset*!”

Ostin siis tuon Kalevalan yli kymmenen vuotta sitten. Siinä on 729 sivua. Olen 16.2.2022 edennyt sivulle 203. Kirjanmerkkinä on maaliskuulta 2013 oleva pieni mainoslehtinen. Ilmeisesti olen siis aloittanut luku-urakkani aika tarkkaan 9 vuotta sitten ja kyennyt sinä aikana reilusti alle kolmasosan kirjasta etenemään. Onko se muka paljon?

Kalevalanpäivä 28.2.2022 lähestyy. Voisin asettaa tavoitteeksi lukea kirja loppuun siihen mennessä. Siihen on tällä hetkellä 12 päivää. Nämä ovat hetkiä, jolloin veri punnitaan. Annan periksi. En pysty. Minusta ei ole. On se Kalevala niin kovin kalevalainen sisällöltään.

Jos Kalevala ei innosta lukemaan, niin olisiko mahdollista löytää teos, joka muistuttaisi mahdollisimman paljon sitä, olematta kumminkaan karmaiseva Kalevala? Kykenisikö humanismiin taipuvainen luonnontieteilijä löytämään kalevalaisuuden syvimmän olemuksen?

Ei tietenkään kykene. Mutta jotakin hänkin voi tehdä.

Lue koko artikkeli siitä, miten Excelin toimintojen avulla voidaan analysoida tilastollisesti kirjainten esiintymistiheydet tekstissä ja tutkia eri kirjojen ”kalevalaisuusastetta” eli eräänlaista uudenlaista kalevalamittaa.

Juhani Paananen
Matematiikan lehtori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu